

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Οδυσσέας Ελύτης: *Μικρή Πράσινη Θάλασσα*
(Νεοελληνική Λογοτεχνία Κατευθύνσεων, σ. 87)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ο Ελύτης χαρακτηρίζεται ως ο «ποιητής του Αιγαίου», καθώς εμπνέεται απ' αυτό, το οποίο και υμνεί. Στο συγκεκριμένο ποίημα υπάρχουν αναφορές που μπορούν να δικαιολογήσουν αυτόν το χαρακτηρισμό;
2. Ο Ελύτης ανήκει στους νεωτερικούς ποιητές του Μεσοπολέμου. Ποια εξωτερικά - μορφικά χαρακτηριστικά της νεωτερικής ποίησης μπορείτε να επισημάνετε στο συγκεκριμένο ποίημα¹;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευσης μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (οφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. «*Μικρή Πράσινη Θάλασσα δεκατριώ χρονώ*»: Πώς λειτουργεί η επανάληψη του στίχου στη δομή του ποιήματος;
2. Με ποια εκφραστικά μέσα αποδίδεται η επιβίωση της ελληνικής παράδοσης του πρόσφατου και απώτερου παρελθόντος στο ποίημα;
3. Με ποια εικόνα του ποιήματος αισθητοποιείται η επιθυμία του ποιητή να βιώσει την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση;
4. «*Και με λίγο Βοριά και λίγο Λεβάντε / Κύμα το κύμα να γυρίσεις πίσω*» (στ. 17-18): Σε τι διαφέρει το ύφος των στίχων αυτών από το υπόλοιπο ποίημα;
5. Ποια υπερρεαλιστικά στοιχεία επισημαίνετε στο ποίημα;
6. Υπάρχει η άποψη ότι η θάλασσα συμβολίζει την Ποίηση. Ποια στοιχεία του ποιήματος συνηγορούν σ' αυτήν την ερμηνεία;

¹ Κ.Ν.Α. Α' Λυκείου, σ. 212.

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Τι συμβολίζει, κατά τη γνώμη σας, η *Μικρή Πράσινη Θάλασσα*²;
2. Ποια συναισθήματα του ποιητή για τη *θάλασσα* υποδηλώνει η επιθυμία του να την «υιοθετήσει»;
3. Τι προσδοκά ο ποιητής από τη μαθητεία της *θάλασσας* στο σχολείο της Ιωνίας;
4. «Στο πυργάκι του φάρου
το καταμεσήμερο
Να γυρίσεις τον ήλιο και ν' ακούσεις
Πώς η μοίρα ξεγίνεται...».
Ποια προτροπή εκφράζει ο ποιητής στους στίχους αυτούς και ποια γενικά κοσμοθεωρία του αποκαλύπτει³;
5. Πώς αντιλαμβάνεσθε την παράνομη ερωτική ένωση του ποιητή με τη «θάλασσα»; Ποια είναι η δημιουργική προοπτική της ένωσης αυτής;
6. «Και να βρίσκω βαθιά στην αγκαλιά σου
Κομμάτια πέτρες τα λόγια των Θεών
Κομμάτια πέτρες τ' αποσπάσματα του Ηράκλειτου».
Να ερμηνεύσετε την επιθυμία του ποιητή να αποκτήσει *τα λόγια των Θεών και τ' αποσπάσματα του Ηράκλειτου* μέσα στην αγκαλιά της *θάλασσας*.
7. Να εξετάσετε τη σχέση της Ποίησης με την παράδοση, όπως αυτή προκύπτει από το ποίημα.

3. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΑΙΔΙΑΚΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

A. Σικελιανός: *Αναδνομένη*⁴

*Στο ρόδινο μακάριο φως, να με, ανεβαίνω της αυγής
με σηκωμένα χέρια.*

*Η θεία γαλήνη με καλεί του πελάου, έτσι για να βγω
προς τα γαλάζια αιθέρια...*

*Μα ω οι άζαφνες πνοές της γης, που μες στα στήθια χιμάν
κι ακέρια με κλονίζουν!*

² Από τις πολλές ερμηνείες που έχουν δοθεί αναφέρουμε ενδεικτικά: Είναι η προσωποποίηση σε ένα μικρό αγνό κορίτσι της θάλασσας του Αιγαίου, της ποιητικής τέχνης, της ρευστότητας των πραγμάτων, κ.λ.π.

³ Προτρέπει τη «θάλασσα» να γνωρίσει τον υπερβατικό νόμο του σύμπαντος.

⁴ Κοκκίνη Σπ., *Ανθολογία Νεοελληνικής ποιήσεως 1708-1977*, Βιβλίο της Εστίας, Β' έκδ. 1977, σσ. 517-518.

*Ω Δία, το πέλαγο είν' βαρύ, και τα λυτά μου τα μαλλιά
σαν πέτρες με βυθίζουν!
Αύρες, τρεχάτε· ω Κυμοθόη, ω Γλαύκη· ελάτε, πιάστε μου
τα χέρια απ' τη μασκάλη.
Δεν πρόσμενα, έτσι μονομιάς, παραδομένη να βρεθώ
μες στου Ήλιου την αγκάλη...*

Να συγκρίνετε το παραπάνω ποίημα με τη *Μικρή Πράσινη Θάλασσα* ως προς το θέμα του φωτός.

Ο. Ελύτης: *Ανοιχτά Χαρτιά*⁵

ιστ'

*Ένα μεταφορικό καλοκαίρι με περίμενε, ολόιδιο,
αιώνιο, με τα τριζύματα του ξύλου, τις μυρωδιές των
άγριων χόρτων, τα σύκα του Αρχίλοχου και το
φεγγάρι της Σαπφώς. Ταξίδευα σα να περπατούσα σ'
ένα διάφανο βυθό· το σώμα μου έφεγγε καθώς το
διαπερνούσανε πράσινα και γαλάζια ρεύματα:
χάιδευα τις αμίλητες πέτρινες γυναικείες μορφές και
στους αντικατοπτρισμούς άκουγα, χιλιάδες, των
βλεμμάτων τα κεληδίσματα· μια ατελεύτητη σειρά
πρόγονοι, αγριωποί, βασανισμένοι, περήφανοι,
κινούσαν τον κάθε μου μύνα. Ω ναι, δεν είναι μικρό
πράγμα να 'χεις τους αιώνες με το μέρος σου, έλεγα
ολοένα και προχωρούσα.*

Να επισημάνετε κοινά στοιχεία στο περιεχόμενο του παραπάνω αποσπάσματος και της *Μικρής Πράσινης Θάλασσας*.

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Σε ποια πολιτισμική παράδοση παραπέμπουν οι αναφορές του ποιητή στην «Ιωνία», στη «Σμύρνη» και στον «Ηράκλειτο»;
2. Να εντοπίσετε τις εικόνες του ποιήματος και να επισημάνετε τον τρόπο απόδοσής τους.

⁵ Ελύτης Ο., *Ανοιχτά Χαρτιά*, έκδ. Ίκαρος,⁴ Αθήνα 1996, σσ. 44-45.